

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

YTTRANDE

2016-05-12 Ärendenr:
NV-01870-16Näringsdepartementet
103 33 Stockholmn.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser@regeringskansliet.se

Dnr: N2015/08335/ITP

Yttrande över remiss av delbetänkandet Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden**Sammanfattning**

Naturvårdsverket ställer sig i allt väsentligt bakom Digitaliseringskommissionens slutbetänkande, SOU 2015:91.

Naturvårdsverket ställer sig bakom de förslag som läggs fram i kapitlet "Bedömningar och förslag", men ser behov av att förtydliga aspekter som bör beaktas. Detta gäller bl.a:

- Naturvårdsverket stöder förslaget att tillsätta en utredning i syfte att organisera det nationella främjandearbetet. Naturvårdsverket anser att aspekter som bör tas med i utredningen gäller exempelvis styrning, uppföljning, ansvarsfördelning och finansieringsmodeller.
- Naturvårdsverket stöder förslaget om en utredning kring lagstiftning som försvårar digitalisering och anser att utredningen bör initieras snarast. Naturvårdsverket anser att det finns stort behov av lagstiftning kring en registerförfattning som gör det möjligt för myndigheter att behandla personuppgifter, med anledning av EU:s nya dataskyddsförordning. Samma behov finns av lagstiftning som tryggar allmänhetens tillgång till miljöinformation och som ålägger myndigheterna att elektroniskt sprida miljöinformation via internet.
- Naturvårdsverket är positivt till den digitala utvecklingen, men betonar samtidigt att höga krav måste ställas på tillgänglighet och användbarhet för att alla människor ska ha möjlighet att interagera med myndigheter och offentlig

sektor. Frågan är viktig ur ett demokratiperspektiv och viktig för att uppfylla Århuskonventionen.

– Naturvårdsverket ser positivt på förslaget att ge Vinnova i uppdrag att inrätta ett nationellt kompetenscentrum kring stora datamängder. I det sammanhanget är det viktigt att beakta Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens ansvar för att stora mängder miljödata samlas in, kvalitetssäkras och tillgängliggörs samt att tillvarata erfarenheter och konkreta lösningar för informationshantering.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverket arbetar med digitalisering inom miljösektorn, både utifrån myndighetens instruktion, och utifrån regeringsuppdrag att som utvecklingsmyndighet verka för ”digitalt först”. Miljösektorn består av flera hundra myndigheter som har olika ansvar och uppdrag. Dessutom finns kopplingar till andra sektorsansvar kring till exempel hantering av geodata och samhällsplanering.

Miljösektorn styrs i hög grad av EU:s miljöpolitik. Många miljödirektiv ställer explicita krav på informationshantering. EU-kommissionen gjorde 2012 en uppföljning¹ av miljöinformationsdirektivet² från 2003 - och konstaterade att medlemsstaterna har svårigheter att leva upp till följande krav:

”Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att offentliga myndigheter organiserar sådan miljöinformation som är relevant för deras verksamhet och som innehåller eller förvaras för dem, för att aktivt och systematiskt spridas till allmänheten, bland annat med hjälp av telematik och/eller elektronik, när så är möjligt.

...

Medlemsstaterna skall säkerställa att miljöinformationen fortlöpande görs tillgänglig i elektroniska databaser som är lätt åtkomliga för allmänheten via publika telenät.

...

Den information som skall tillhandahållas och spridas skall uppdateras efter behov och skall omfatta åtminstone följande:

- a) Texterna till internationella fördrag, konventioner eller avtal samt till gemenskapslagstiftning och nationell, regional eller lokal lagstiftning om eller med anknytning till miljön.*
- b) Policy, planer och program avseende miljön.*
- c) Verksamhetsrapporter avseende genomförandet av vad som anges i a och b om de har sammanställts eller förvaras i elektronisk form av offentliga myndigheter.*
- d) De rapporter om miljösituationen som avses i punkt 3.*

¹ Rapport från Kommissionen till Rådet och Europaparlamentet om erfarenheterna från tillämpningen av direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation, COM(2012)774 final.

² EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EE.

- e) Uppgifter eller sammanställningar av uppgifter som samlats in genom övervakning av verksamhet som påverkar eller sannolikt kommer att påverka miljön.*
- f) Tillstånd med en avsevärd inverkan på miljön och miljöavtal eller en uppgift om var, inom ramen för artikel 3, informationen kan begäras eller finns tillgänglig.*
- g) Miljökonsekvensbedömningar och riskbedömningar beträffande de delar av miljön som anges i artikel 2.1 a eller en uppgift om var, inom ramen för artikel 3, informationen kan begäras eller finns tillgänglig.”*

Naturvårdsverket har inom det pågående arbetet med att etablera miljöinformationsförsörjning i enlighet med Industriutsläppsdirektivets krav identifierat ett antal möjligheter med, och hinder för, e-förvaltning och digitalisering. Naturvårdsverket lämnar följande synpunkter utifrån dessa erfarenheter och utifrån erfarenheter av vårt sektorsansvar.

Kapitel 2. Uppföljning av arbetet med de regionala digitala agendorna

Naturvårdsverket håller med om att det finns en betydande potential att effektivisera myndighetsprocesser på lokal och regional nivå genom e-förvaltning och digitalisering. Inom miljösektorn berör t.ex. prövningsprocesser för miljöfarliga verksamheter både länsstyrelser, domstolar och kommuner, men effektivisering av dessa processer åstadkoms inte genom regionala digitala agendor utan av nationellt samarbete. För att domstolar och kommuner ska kunna delta i detta nationella samarbete krävs att koordinerande nationella aktörer (Sveriges kommuner och landsting, samt Domstolsverket) har tydliga roller och mandat. Dessa roller och mandat kan förstärkas med särskilda överenskommelser och uppdrag i den riktning regeringen redan arbetar.

Kapitel 3. Digitaliseringens transformerande kraft

Regeringen har särskilt efterfrågat om den omvärldsanalys som redovisas i kapitel 3 är relevant och väsentlig. Naturvårdsverket ser att kapitlet ger en koncentrerad och strukturerad bild av hur digitaliseringen transformerar samhället. Texten är mycket värdefull i Naturvårdsverkets fortsatta arbete med digitalisering inom miljösektorn. Det kommer fortsatt att finnas behov av en samlad omvärldsanalys inom digitaliseringsområdet, eftersom enskilda myndigheter och samhällssektorer inte kan åstadkomma en analys som motsvarar den helhetsbild som ges här. I sådana kommande omvärldsanalyser är det dock värdefullt om digitaliseringens effekter för miljöpåverkan och klimat belyses ytterligare.

3.2.4. Individen

Det är viktigt att uppmärksamma att digitaliseringen också ställer ökade krav på individer. Digitaliseringskommissionen konstaterar att ”varje individs utveckling av digital kompetens behöver öka kontinuerligt” (sid. 80). Naturvårdsverket konstaterar att medborgare som vi har kontakt med i arbetet har en hög datamognad och att kraven på digital kommunikation och digital interaktion höjs snabbt. Samtidigt måste höga krav ställas på användbarhet, tillgänglighet och vid behov alternativa lösningar (som traditionell posthantering) för att inte individer

och grupper ska lämnas utanför. Särskilt viktigt är detta inom den offentliga sektorn, eftersom alla människor ska ha möjlighet att interagera med myndigheter. Det är en viktig demokratifråga och också av stor betydelse för att Sverige ska uppfylla Århuskonventionen.

3.5.4. Integritet och säkerhet

Naturvårdsverket instämmer i de resonemang kring integritet och säkerhet som förs i avsnitt 3.5.4. Säkerhet och integritet på nätet liksom tillit till såväl tekniken som till samhället är en avgörande fråga för samhällsutvecklingen genom digitalisering. Naturvårdsverket anser också att det är viktigt att det utvecklas lättillgängliga system för kryptering av digital kommunikation, för att underlätta att dokument som kan innehålla sekretessbelagd information och personuppgifter kan sändas till och från myndigheter.

Kapitel 4. Bedömningar och förslag

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslagen men ser behov av att förtydliga olika aspekter som bör beaktas.

4.3.1 Nationellt främjande och stöd till digitalisering

Naturvårdsverket stöder förslaget att tillsätta en utredning i syfte att organisera det nationella främjandearbetet och det kontinuerliga statliga engagemanget för framtiden. Det är en nödvändighet för att Sverige ska kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter, och hantera dess risker. Aspekter att ta med i utredningen är exempelvis:

- Vilken grad av styrning som är lämplig för att förmå myndigheter att ansluta sig till gemensamma tjänster och att återanvända grunddata
- Hur nationell uppföljning kan användas för att uppnå ny metodik och förändrad kultur, t ex avseende hur digitalisering och samverkan bidrar till de verksamhetsmål som finns i myndigheters verksamhetsplaner
- Vilken ansvarsfördelning som är ändamålsenlig för att uppnå att gemensam hård- och mjuk infrastruktur, och data, förvaltas och vidareutvecklas
- Hur finansieringsmodeller kan stödja ett effektivt samutnyttjande av gemensamma resurser i form av hård- och mjuk infrastruktur, och data

4.4.1 Genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning

Naturvårdsverket har i sitt arbete utifrån EU:s industriutsläppsdirektiv identifierat behov av avvägningar mellan det allmännas intresse av information (här avses såväl allmänhetens intresse av tillgång till miljöinformation som myndigheternas behov av tillgång till miljöinformation) och individens intresse avseende personlig integritet. Dagens lagstiftning hanterar inte detta dilemma fullt ut. Förslaget till EU:s nya dataskyddsförordning kommer att ställa krav på en registerförfattning som möjliggör för myndigheten att behandla personuppgifter.³ På detta sätt säkerställs individens intresse avseende personlig integritet. Enligt Datainspektionen kan denna registerförfattning göras sektorsspecifik. På samma sätt behövs en lagstiftning som tryggar allmänhetens tillgång till miljöinformation och som ålägger myndigheterna att elektroniskt

³ Kommittédirektiv 2016:15 sid. 7.

sprida miljöinformation via internet. Krav på elektronisk spridning av miljöinformation via internet framgår av Århuskonventionen och EU:s direktiv om allmänhetens tillgång till miljöinformation. Genomförandet av ovanstående frågor skulle troligen vinna på samordning mellan myndigheter. Naturvårdsverket anser att ovanstående behov av ny eller förändrad lagstiftning bör beaktas i den föreslagna utredningen och att utredningen snarast ska komma till stånd.

Naturvårdsverket instämmer i att det finns ett behov av att det utvecklas lättillgängliga system som underlättar för myndigheter att använda sig av elektroniska signaturer. Detta skulle innebära att ännu färre pappersdokument i form av beslut etc. behöver sändas från myndigheter.

Naturvårdsverket anser vidare att det är viktigt att det utvecklas lättillgängliga system för elektronisk arkivering i syfte att underlätta övrig hantering av elektroniska dokument.

4.5.2 Digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet

Naturvårdsverket anser att det föreslagna programmet bör kompletteras med att relevanta nationella myndigheter får uppdrag att åstadkomma höjd kompetens inom statliga myndigheter. Det kan ske på flera sätt, dels genom kompetensutvecklande aktiviteter, men lika gärna genom hur uppdrag och återrapporteringskrav formuleras.

4.6.1 Digital post från myndigheter som förstahandsval

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om digital post som förstahandsval och anser att digital post mellan myndigheter bör införas fullt ut. Naturvårdsverket anser dock att det finns behov av att utreda vilka gemensamma lösningar som är önskvärda förutom digital post. Ett exempel är de kommunikationsgränssnitt som varje myndighet utvecklar för olika målgrupper i samband med utveckling av e-tjänster. Utredningen bör också titta på vilken grunddata som kan återanvändas.

Naturvårdsverket instämmer i bedömningen (sid.159) att förslaget bör få en positiv miljöeffekt. Detta gäller också många andra aspekter av digitaliseringen, där den bidrar till minskat resande, minskade transporter och ökad resurseffektivitet.

4.7.2 Ett nationellt kompetenscenter kring stora datamängder

Naturvårdsverket ser positivt på förslaget att ge Vinnova i uppdrag att se till att ett nationellt kompetenscentrum kring metoder för insamling, analys och bearbetning av stora datamängder inrättas. Det är viktigt att i uppdraget beakta Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens ansvar att stora mängder miljödata samlas in, kvalitetssäkras och tillgängliggörs inom ramen för bland annat miljöövervakningen. Det finns både erfarenheter och konkreta lösningar för informationshantering som är värda att ta tillvara inom andra samhällssektorer, och behov av att ytterligare förbättra de dataflöden som finns och som utvecklas framöver inom miljösektorn.

4.10 Förslagen i relation till arbetet på EU-nivå

I EU-processer inom miljöområdet finns tydliga styrsignaler om tillgängliggörande av miljöinformation vilka ställer krav på digitalt genomförande av EU:s rättsakter. Naturvårdsverket stöder utifrån erfarenheterna Digitaliseringskommissionens ståndpunkt att Sverige bör agera för att ett digitaliseringsperspektiv anläggs inom flera politikområden på EU-nivå, och att alla konsekvensutredningar som genomförs innan nya förslag till initiativ presenteras av kommissionen innehåller en digitaliseringsdimension. Naturvårdsverket anser också att Sverige i EU-arbetet behöver arbeta tvärsektoriellt för att tydliggöra digitaliseringsdimensionen i olika sakpolitiska EU-frågor, till exempel inom miljöområdet.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Kerstin Cederlöf.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit bitr. avdelningschefen Marcus Carlsson Reich, föredragande, enhetschef Gunilla Sallhed, enhetschef Anna Otmalm och handläggare Katrin Nilsson Taylor.

Kerstin Cederlöf

Marcus Carlsson Reich

Kopia till:
Miljö- och energidepartementet